

šedého popela. Tím nesrovnávám p. Kubu ani s tímto mistrem ani s mistry jinými a p. Kuba zná jistě sám velmi dobře své místo, meze svého talentu i svého výtvarného intelektu. Jde mně jen o princip a o to, že nedovedlo se diferencovati v tomto případě, kdy se diferencovati mělo, a že se sáhlo k hluchým frázím a prázdným kliše kritickým.

Památku Otakara Hostinského

oslavila pietně a důstojně 5. února Volná myšlenka pěknou přednáškou prof. Frant. Krejčího ve velké zasedací síni radniční. Pan řečník zdůraznil pozitivistický ráz filosofie zemřelého myslitele i okolnost, že Otakar Hostinský byl stoupenecem idejí Volné myšlenky.

Paul Cézanne,

o němž přinášíme v tomto čísle pěknou studii p. Kubišty, meškajícího právě v Paříži, jest cítěn víc a více jako východisko moderního vývoje malířského, jako zjev principiální, s nímž musí se vyrovnat moderní umění, a stává se předmětem nejživějšího zájmu kritického. Obchodník obrazy Vollard připravuje, jak zvidáme, úplnou mapu díla Cézannova, která přinese práce zcela neznámé; reprodukce budou v heliografuře. Dílo vyjde asi ve třech létech.

O zemřelém Ant. Slavíčkovi

napsal p. Hanuš Jelínek do posledního Lumíra mimo jiné tyto věty: „Ten vášnivý čtenář, ten ohnivý a vždycky nelogický debatér vnímal krajinu bezprostředně, nijaký literární vliv nekalil jeho výlučně malířské a barevné vidění. Měl neklamný, bezpečný instinkt umělců bohem nadaných a mohl sedat k čistému plátnu beze všech teorií. Proto v jeho díle jest tolik bezprostředního cítění, proto jest tu dech přírody tak opravdově mohutný“ atd. Pan Jelínek chce charakterisovat a nedovede říci nic než nevkusné tautologie, naturalistické fráze. Kdysi řádily v Čechách demokratické fráze, kterým se šťastně vysmál již Havlíček; v dnešní kritice výtvarné i literární grasíruje pověra, že umělec jest tím větší, čím méně přemýšlí ve svém umění. Naši kritičtí frazeři neznají většího uznání nad slova: bezprostřednost, dech přírody, instinkt, temperament . . . sálá, hýří . . . žádná literatura, žádné ideje . . . sám ze sebe všechno . . . Pan Jelínek zdržuje se nyní v Paříži, i může se tam zepat posledního estetického školáčka, co soudí o jeho theorii kritické: tak pošetile nesmí se tam mluvit ani na uměleckém jarmarce. Vpravdě žádný umělec-malíř, hodný toho jména, netvořil nazdařbůh; každý mistr myslel, a myslel velmi opravdově, než se posadil ke svému plátnu; a nešťěstí velkého počtu našich malířů jest právě v sebeklamu, podle něhož stačí sednout si před plátno a rozhánět se po něm. Pan Jelínek

ostatně Slavíčkovi křivdí: Slavíček nebyl nikterak tak nemyslivý a nelogický, jakým jej líčí p. Jelínek. I literární ideje měly vliv v jeho malbu. Neboť co jiného než literární idea bylo to, co jej pudilo na český jih, co mu vnučko *namalířskou* touhu vyjádřiti osudné historické ovzduší jihočeských krajů, vystihnout v nich nějak velké historické duchy, kteří z nich vzešli a jimi prošli: Husa, Chelčického?

Aby nepřišli šprýmařští překrucovači a poněvadž jest třeba říci u nás všechno po lopatě: netvrdím, že stačí dobrá myšlenková metoda *sama*, aby malíř namaloval již arcidílo; nikoliv, i s nejlepší soustavou a teorií jest možno namalovati prostředností, kde není vnitřního tvůrčího posvěcení a charakteru. Co tvrdím, jest jen to, že opravdové dílo umělecké není možno stvořit bez uvědomění myšlenkového a kritického, bez určité myšlenkové metody, která musí předcházet (byť jen o minutu) práci hmotné a musí ji řídit a inspirovat. Také netvrdím, že umělec má před plátnem přemýšlet o kategorickém imperativu Kantově nebo o Heglově dějinné filosofii; to by mu čerta prospělo. Co musí svým dílem promyslet, jsou zcela určitě, konkrétní, jedinečné tvárné problémy. Umělec-malíř nebude myslet, rozumí se, abstraktně, bude myslet tvořivě, *v barvách*, ale přesto *myslet*.

Obraz a drama

jest název úvahy *Viléma von Scholz*, jednoho z nejlepších znatelů dramatu a jeviště i jednoho z nejnadanějších moderních dramatiků německých, kterou přináší Der Kunstwart. Scholz účtuje si tu své dojmy z posledních dvou letních sezón mnichovského Künstlertheatru, z nichž jednu vedla intendance dvorního divadla, druhou Reinhardt z Berlína. Jde o to, zjistiti, které z dekorací, malířsky skoro vesměs krásných, byly dramatické, t. j. nesly drama a herce, a které žily vedle nich samostatným, nesloučeným, a tedy rušivým životem. Scholz dochází k výsledku, že silně podtrhávaná dekorace opravdovému herci není pravděpodobně podporou. Mohlo se poznati, píše Scholz, a lze bráti za pravidlo: čím méně jest vnějšího nákladu, čím nenápadnější jest aparát, čím více přenechává se duševní sugesci básníka a herce — takže nakonec jeví se vše tak, jako by vnější výpravou byla stvořena jen půda básníkovi a herci —, tím silnější, bezprostřednější, umělečtější bude účín. Slovo Goethovo, že nepotřebuje více, aby vyvolal velký dojem z dramatu, než lešení na trhu postaveného, jest možno obrátiti klidně tak, že se zde dá docíliti s opravdovým dramatem a s opravdovými herci mocnějšího účinku než na scéně umělecké.

Hettnerovy Geschichte der deutschen Literatur im 18. Jahrhundert,

známé dnes klasické knihy, která měla i v moderním českém literárním dějepisectví významný vliv, vyšlo právě páté vydání, zpracované prof. Ottou Harnackem. Profesor Harnack naplnil velmi taktně svůj úkol smířiti literárně historické části s dnešním vědeckým stavem. Z knihy Hettnerovy vychází dnes ještě hojně tepla i světla, hojně poučení o všech duchových zápasech doby osvícenské.